

DAMEL MEDIA PASINAON “PADHAJAYANYA” MIGUNAKAKEN CONSTRUCT 2 WONTEN ING APLIKASI ANDROID

LEARNING MEDIA “PADHAJAYANYA” USING CONSTRUCT 2 IN ANDROID APP

Oleh: Taufik Anjar Adrian, Prodi Pendidikan Bahasa Jawa, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Yogyakarta

Sarining Panaliten

Ancasing panaliten menika, inggih menika (1) damel *media pasinaon Padhajayany* kanthi *program construct 2* kangge siswa SMP kelas VIII, (2) ngandharaken *kualitas media pasinaon Padhajayanya* ingkang awujud *aplikasi android*, saha (3) ngandharaken pamanggih guru basa Jawi saha siswa tumrap *media pasinaon Padhajayanya* kanthi *program construct 2*.

Panaliten menika kalebet jinis panaliten *research and development (R&D)*, kanthi tataran (1) *analisis*, (2) *desain media*, (3) *damel media*, (4) *validasi saha uji coba*, saha (5) tataran *revisi sahadamel produkingkangpungkasan*. *Produk media pasinaon* menika dipun*evaluasi* dening dosen *ahli materi* saha dosen *ahli media* mawi *validasi ngantos pikantuk kualitas media* ingkang sae saha *layak dipunuji coba* wonten ing sekolah. Salajengipun dipuntindakaken pambiji dening guru basa Jawi sarta *uji coba media* dhateng siswa. Cara ngempalaken *data* migunakaken *angket*. Cara nganalisis *data* migunakaken *analisis deskriptif*, dipunlampahi kanthi cara ngandharaken asiling panaliten *evaluasi kualitas media* ingkang dipuncaosaken dening dosen *ahli materi*, dosen *ahli media*, guru basa Jawi, saha pamanggih siswa.

Asiling panaliten inggih menika: (1) *media* dipundamel kanthi tataran *analisis*, *desain media*, *damel media*, *validasi saha uji coba*, sarta tataran *revisi sahadamel produkingkangpungkasan*, (2) *kualitas media* dening dosen *ahli kaperang dados kalih perangan*, saking dosen *ahli materi* pikantuk rata-rata *presentase 94,44%* ingkang kagolong sae sanget, *kualitas media* dening dosen *ahli media* pikantuk rata-rata *presentase 83,47%* ingkang kagolong sae sanget, saha (3) pambiji guru basa Jawi tumrap *media* pikantuk rata-rata *presentase 94,00%* ingkang kagolong sae sanget, wondene asiling *angket* pamanggih siswa tumrap panganggenipun *media pasinaon Padhajayanya* pikantuk rata-rata *presentase 84,45%* ingkang kagolong sarujuk sanget. Asiling panaliten menikanedahaken bilih *media pasinaon Padhajayanya* menika pikantuk pamanggih sae sanget saha sampun nyekapi sarat *kualitas media* ingkang sae, sarta saged narik kawigatosan siswa saha nggampilaken siswa anggenipun nyinau *materi aksara Jawa*.

Abstract

This research aims to: (1) make learning media “Padhajayanya” using Construct 2 in Android App, (2) explain the quality of learning media “Padhajayanya” which was made using Construct 2 in Android App, and (3) explain the opinion of Javanese language teacher and students about conducting “Padhajayanya” made using Construct 2 in Android App.

This research is classified as Research and Development (R&D) with following steps (1) analysis, (2) media design, (3) media development, (4) Validation and pilot study, and (5) revision and the final product. The product was evaluated two lecturers who are expert in material and media development. This proses will be ended after the media is ready to be examined in school with good quality. The following step is judging by expert (teacher) and conducting pilot test by students. The data were collected by questionnaire and analyzed by descriptive method. It conducted by explaining the result of media quality evaluation which was evaluated by both experts (material and media), teacher of Javanese language, and student opinion.

The results of this research are: (1) the media was developed by following procedures : analysis, media design, media development, validation and pilot study, and Revision and the final product, (2) the quality of the media evaluated by lecturers (as expert) is divided as two parts, which are material achieving average value of 94,44% which is classified as very good and media achieving average value of 83,47% which is classified as very good, (3) the judgment by Javanese teacher earned average value of 94,00% which classified as very good where student’s opinion about media “Padhajayanya” earned average value of 84,45% which is also classified as very agree. The results of this research shows that media “Padhajayanya” has completed the quality requirements of a good media, able to attract students, and make the students easy to learn material “aksara Jawa”.

PURWAKA

Wonten ing jaman sakmenika sedaya boten saged uwal saking *teknologi informasi*. *Teknologi Informasi* ingkang sampun majeng saha ngrembaka mangaribawani pagesanganipun manungsa. Majengipun *teknologi informasi* menika langkung sae menawi dipunjumbuhaken kaliyan kabudayan Jawi, supados kabudayan Jawi boten ical kanthi majengipun *teknologi informasi* menika. *Teknologi Informasi* ugi mangaribawani wonten ing babagan pendhidhikan. Wonten ing babagan pendhidhikan, *teknologi informasi* saged dipunginakaken kangge sarana mbiyantu pasinaon. Kanthi majengipun *teknologi informasi*, saged dipunwujudaken media pasinaon ingkang saged nuwuhaken raos remen tumrap para siswa anggenipun sinau saha saged njalari siswa tansah eling kaliyan kabudayanipun piyambak.

Aksara Jawa minangka salah satunggaling *materi* wonten ing *Kurikulum 2010 Provinsi Yogyakarta kangge siswa SMP kelas VIII semester genap*. Wonten ing *kurikulum* dipunsebataken bilih *materi* aksara Jawa kangge *kompetensi* maos.

Wonten ing jaman sakmenika sedaya boten saged uwal saking *teknologi informasi*. *Teknologi informasi* ingkang sampun majeng saha ngrembaka mangaribawani pagesanganipun manungsa. Majengipun *teknologi informasi* menika langkung sae menawi dipunjumbuhaken kaliyan kabudayan Jawi, supados kabudayan Jawi boten ical kanthi majengipun *teknologi informasi* menika. *Teknologi informasi* ugi mangaribawani wonten ing babagan pendhidhikan.

Media sejatosipun salah satunggaling perangan *sistem* wulangan. Menawi boten migunakaken *media*, proses wulangan boten saged kalangsungaken kanthi sae. Migunakaken *media* wonten ing *proses* wulangansaged dados mbiyantu siswa nyaosaken menopo ingkang sampun dipunlampahi. Kanthi majengipun *teknologi informasi*, saged dipunwujudaken *media* pasinaon ingkang saged nuwuhaken raos remening siswa anggenipun sinau saha saged njalari siswa tansah eling kaliyan kabudayanipun piyambak.

Adhedasar andaran kasebat, *media* pasinaon basa Jawi kanthi *materi* aksara Jawa saged dipunwujudaken kanthi ngginakaken *teknologi informasi*. *Media* pasinaon ingkang saged dipundamel inggih menika awujud *aplikasi android* mawi *program Construct 2*. *Media* pasinaon kanthi migunakaken *Construct 2* menika saged dipundamel mawi *gadget* ingkang migunakaken *platform android*, mawi *media* menika dipunkajengaken saged mbiyantu guru nalika ngandharaken *materi*, saha ndadosaken siswa remen sinau aksara Jawa.

GEGARAN TEORI

Miturut Danim (1995: 7), *media* pasinaon inggih menika sarana ingkang mbiyantu guru kangge ngandharaken seserepan dhateng siswa. Miturut Latuheru (1988:9) tembung *media* menika saking tembung *medium* ingkang tegesipun *perantara*. *Media* minangka salah satunggaling perangan *komunikasi*, inggih menika minangka perangan ingkang nglantaraken pesen antawisipun *sumber informasi* kaliyan ingkang nampi *informasi*.

Media pasinaon gadhah saperangan paedah, antawisipun inggih menika saged nuwuhaken raos remen anggenipun sinau, *materi* piwulangan langkung cetha saha gampang dipunmangertosi, nambahivariasi *metode* piwulangan tumrap guru, saha siswa saged langkung *kreatif* (Sudjana saha Rivai lumantar Widyastuti saha Nurhidayati, 2010:15). Menika ateges *media* Padhajayanya menika prelu dipundamel, amargi *media* menika maringi paedah ingkang saged paring pambiyantu ing salebeting piwulangan.

Adhedhasar saking *klasifikasi media* pasinaon ingkang sampun dipunandharaken dening Suleiman (1985: 26-27), *media* ingkang kadamel wonten ing panaliten menika kalebet *media audio visual* amargi wonten ing *program aplikasi media* menika saged medalaken gambar saha swanteningkang saged narik kawigatosan ugi greget siswa anggenipun sinau *materi* aksara Jawa.

Salajengipun anggenipun mujudaken *media* pasinaon Padhajayanya, panaliti migunakaken *Construct 2* inggih menika *program utawi software komputer berbasis HTML 5* ingkang dipundamel *Scirra Ltd, perusahaan* saking *London Inggris*. *Construct 2* saged mbiyantu ndamel *aplikasi* wonten ing *smartphone android*. Kanthi program menika saged langkung ngrembakaaken *media* piwulangan kanthi *atraktif, efektif*, kaliyan langkung *menarik*. *Game builder* menika sejatosipun dirancang kangge *game berbasis 2D*. Kanthi *program Construct 2, pengembangan saged mem-publish* wonten ing salah satunggaling *platform* kadosta *HTML 5 website, Google Chrome*

Webstore, Facebook, Phonegap (Android), Windows Phone, Windows 8. (Muhammad, 2013)

Miturut Surono (1983: 7-10), mahyakaken bilih jinising aksara Jawa wonten sekawan cakrik, inggih menika: (1) mbata sarimbag ‘wujudipun aksara Jawa ingkang memper kaliyan cithakan bata utawi persegi’, (2) ngetumbar ‘aksara Jawa ingkang pinggiripun boten awujud sudut siku, ananging awujud sepalih bunder’, (3) mucuk eri ‘aksara Jawa ingkang wonten ing perangan tartamtu awujud sudut lancip kados eri’, lan (4) cakrik ingkang awujud campuran saking-saking tiga cakrik ingkang sampun kasebataken sakderengipun.

CARA PANALITEN

Metode Panaliten menika migunakaken *metode penelitian dan pengembangan* utawi *research and development (R&D)*. Miturut Sugiyono (2014: 407) *research and development metode* panaliten ingkang dipunginakaken kangge ngasilaken satunggaling *produk* tartamtu. Lajeng miturut Borg & Gall (1983:772) *metode research and development* inggih menika salah satunggaling *proses* ingkang dipunginakaken kangge ngrembakakaken saha ngesahaken *produk* wonten ing *bidang* pendhidhikan. Ingkang cak-cakanipun inggih menika, ningali asil-asil panaliten saderengipun ingkang jumbuh kaliyan *validitas komponen-komponen* wonten ing *produk* ingkang badhe dipundamel, mujudaken satunggaling *produk*, dipunuji *coba*, saha ngoreksi *produk* kasebat adhedhasar asil *uji coba*.

Tataran *analisis* menika dipunlampahi kanthi cara nganalisis *kurikulum* saha *karakteristik* siswa. Nganalisis *kurikulum* dipunlampahi kangge mangertosi *tingkat kompetensi* ingkang dipunkajengaken kaliyan *kurikulum*. Lajeng nganalisis *karakteristik* siswa dipunlampahi kangge mangertosi kados pundi *karakteristik* siswa nalika nglampahi pasinaon *materi* aksara Jawa.

Adhedhasar saking asil tataran *analisis*, lajeng dipunlampahi tataran *desain media*. Tataran *desain media* dipuntindakaken kanthi cara pados *referensi materi* aksara Jawa, damel *flowchart* ingkang dados dhasar anggenipun damel *media*.

Sasampunipun *media* pasinaon sampun dipunkasilaken awujud *Aplikasi Android* saha *Compact Disk (CD)* migunakaken *program Construct 2*, tataran saklajengipun inggih menika tataran *validasi* saha *uji coba media* pasinaon. *Validasi* dipunsuwunaken dhateng dosen *ahli materi* saha *ahli media*, salajengipun *media* dipunujicobasaha dipunsuwunaken panyaruwe dhateng guru basa Jawi saha siswa kelas VIII-F SMP N 3 Sentolo.

Revisi dipuntindakaken adhedhasar pamrayogi saha biji saking asiling *uji validasi ahli*, pamanggih saking guru basa Jawi sarta pamanggih saking siswa. *Revisi* menika dipuntindakaken minangka upaya damel *produkingkangsae*.

Sasampunipun nglampahi *revisi* saking dosen *ahli materi*, dosen *ahli media*, guru basa Jawi, saha siswa kelas VIII F SMP N 3 Sentolo dipunasilaken *produk* pungkasan awujud *CD media* pasinaon “*Padhajayanya*” ngangge *program*

Construct 2. Produk media pasinaon “*Padhajayanya*” ngangge *program Construct 2* menika saged dipun-ginakaken wonten ing pasinaon *materi* aksara Jawa.

ASILING PANALITEN SAHA PIREMBAGAN

Cak-cakan kangge mujudaken *media* pasinaon *Padhajayanya* wonten ing panaliten menika dipuntindakaken kanthi urutan wiwit saking (1) tataran *analisis*, (2) tataran *desain media*, (3) tataran *damel media*, (4) tataran *validasi* saha *uji coba media*, saha (5) tataran *revisi* saha *adamel produk* ingkang pungkasan. Andharan babagan cak-cakanipun damel *media* pasinaon kaandharaken kados ing ngandhap menika.

Tataran *analisis* inggih menika tataran wiwitan ingkang dipuntindakaken saderengipun *produk* dipundamel. Tataran *analisis* menika kaperang dados kalih inggih menika *analisis kurikulum* saha *analisis kawontenan* siswa SMP N 3 Sentolo. Wonten ing perangan *analisis kurikulum*, panaliti maos saha mangertosi *kurikulum* ingkang dipunginakaken wonten ing piwulangan basa Jawi wonten ing sekolah kasebat. Panaliti kedah nggatosaken *Kompetensi Inti* saha *Standar Kompetensi* wonten ing *kurikulum*.

Adhedhasar *Kurikulum 2013* Provinsi Daerah Istimewa Yogyakarta *semestergenap. Kompetensi Inti* ingkang dipuntentokaken inggih menika “*Memahami wacana tulis nonsastra dalam kerangka budaya Jawa*”, saha *Kompetensi Dasar*ipun inggih menika “*Membaca dan menanggapi wacana sederhana*

pertanian modern beraksara Jawa”, salajengipun kadamel *indikator* ingkang jumbuh kaliyan *kompetensi* kalawau. *Indikator* ingkang dipunginakaken minangka *tolok ukur* kangge nggayuh *kompetensi* inggih menika: (1) Siswa saged maos *wacana sederhanapertanian moderen* ngagem aksara Jawa, (2) Siswa saged nyebataken *intisari wacana sederhanapertanian moderen* ingkang ngagem aksara Jawa, saha (3) Siswa saged nyalin *wacana sederhanapertanian moderen* ngagem aksara latin.

Sasampunipun *kurikulum* menika dipungatosaken, lajeng panaliti nindakaken *observasi* dhateng kawontenan siswa SMP N 3 Sentolo. Saksampunipun panaliti ningali kawontenan siswa kasebat, katingal wonten saperangan prekawis ingkang tuwuh nalika piwulangan kalampahan. Prekawis-prekawis ingkang tuwuh inggih menika saperangan siswa boten nggatosaken nalika guru ngandharaken *materi* babagan aksara Jawa, saha siswa wonten ingkang ngantuk kaliyan katingal bosen amargi guru anggenipun ngandharaken *materi* namung mawi cara lesan boten ngagem *media* pasinaon.

Adhedhasar prekawis menika salajengipun panaliti rembagan kaliyan guru basa Jawi bilih badhe kadamel *mediapasinaon* Padhajayanya awujud *Aplikasi Android* saha CD (*Compact Disk*) mawi *Program Construct 2*, satemah kanthi *media* pasinaon menika saged narik kawigatosanipun siswa anggenipun ngandharaken materi mliginipun babagan aksara Jawa. *Media* menika kajawi saged dipunginakaken wonten ing sekolah, saged ugi

dipunginakaken piyambak dhateng siswa wonten griya kanthi mandhiri.

Wonten *Produk media* pasinaon ingkang dipunrancang inggih menika awujud *media pasinaon tutorial* ingkang mbetahaken guru minangka *informan* wonten ing pamulangan. Salajengipun panaliti nemtokaken *materi* saha *evaluasi*. *Materi* dipunperang dados saperangan *sub materi*, saderengipun *evaluasi* siswa saged ngginakaken pilihan *materi* aksara Jawa ingkang saged nuwuhaken raos greget dhateng siswa anggenipun sinau aksara Jawa, sasampunipun ngginakaken *aplikasi* menikasiswa lajeng kedah nggarap gladhen nggengingi *materi* aksara Jawa..

Wonten ing *tahap* damel *media* pasinaon menika panaliti kedah ngempalaken *sumber pustaka* ingkang badhe dipundadosaken *sumber materi* aksara Jawa. *Sumber pustaka* ingkang sampun dipunkempalaken lajeng dipundamel dados *materi* aksara Jawa saha dipundamel *flowchart*. *Flowchart* inggih menika *diagram alur* kangge nggampilaken nalika damel *rancanganprogram media* pasinaon. Wosing *flowchart* inggih menika ngewrat gambaran *penyajian menu* wulangan. *Flowchart* lajeng dipunwujudaken dados *naskah media* pasinaon ingkang ngewrat wedharan, wos, pambuka *media*, pitedah ngginakaken *media*, kompetensi, *materi* aksara Jawa, *media pasinaon Padhajayanya* aksara Jawa, gladhen, saha *profil*. Adhedhasar saking *naskah media* menika lajeng dipundamel *Media pasinaon aksara Jawa Padhajayanya* kanthi *Aplikasi Android* ingkang awujud CD (*Compact Disk*).

Adhedhasar tahapan damel *media* ingkang sampun dipuntindakaken saha ngasilaken *produk media pasinaon interaktif materi* aksara Jawa awujud CD (*Compact Disk*), salajengipun tahap ingkang dipuntindakaken inggih menika *validasi* saha *uji coba media pasinaon*. *Validasi media* mbetahaken dosen *ahli materi* saha dosen *ahli media*. Dosen *ahli materi* wonten ing panaliten menika inggih menika Dra. Hesti Mulyani, M.Hum, saha dosen *ahli media* wonten ing panaliten menika inggih menika Nurhidayati, S.Pd. M. Hum.

Tataran*validasi* dipuntindakaken kangge paring *evaluasi* tumrap *kualitas media pasinaon*, supados pikantuk pambiji *kelayakanmedia*. Saking pambiji *kelayakan media* menika salajengipun saged dipuntindakaken *evaluasi kualitasmedia* dening guru Basa Jawi saha *uji coba* dhateng siswa SMP N 3 Sentolo kelas VIII. Pambiji guru Basa Jawi saha *uji coba* tumrap siswa menika dipunginakaken kangge ngempalaken data minangka dhasar nemtokaken *tataran keefektifan* saha *kemenarikanmedia pasinaon ingkang* dipundamel.

*Revisi*dipuntindakakenadhedhasarpamrayogi sahabijisaking asiling*uji validasi*ahli,pamanggihsakinggurubasaJawisartapa manggihisaking siswa. Sasampunipun nglampahi *revisi* saking dosen *ahli materi*, dosen *ahli media*, guru basa Jawi, saha siswa kelas VIII F SMP N 3 Sentolo dipunasilaken *produk* pungkasan awujud *Aplikasi Android* saha *CD media pasinaon*

“Padhajayanya” ngangge *program Construct 2. Produk*.

Validasi dening dosen *ahli materi* ingkang dipuntindakaken tumrap *mediapasinaon* menika nggadahi ancas paring pambiji saha pamrayogi tumrap andharan *materi* wulangan wonten ing salebeting *mediapasinaon*. *Validasi* menika dipuntindakaken kanthi cara nyaosaken *media pasinaon aksara Jawa Padhajayanya* supados dipunpirsani saha dipune*valuasi* dening dosen *ahli materi* mbok menawi taksih wonten babagan ingkang taksih kirang trep sarta nyaosaken *lembar angket evaluasi* minangka gegaran bab perangan-perangan ingkang kedah dipunbiji. Pamrayogi saking dosen *ahli materi* dipunginakaken minangka dhasar kangge ndandosi utawi *revisi media* satemah saged ngasilaken *produk media* ingkang nggadahi *kualitas* ingkang sae.

Validasi dening dosen *ahli materi* menika dipuntindakaken ngantos *mediapasinaoningkang* kadamel sampun *layak* dipun*ujicoba* dhateng siswa SMP kelas VIII. *Validasi* dening dosen *ahli materi* menika kalampahan kanthi kalih *tahap*.*Validasi* ingkang katindakaken dening dosen *ahli materi* dipunperang dados kalih perangan pambiji inggih menika perangan wulangan ingkang kaperang dados 9 *indikator* pambiji, saha saking perangan leresipun isi wonten 6 *indikator*.

Asiling*validasi* dening *dosen ahli materi* menika sadayanipun pikantuk *presentase rata-rata* 93,33%ingkang kagolong *kategorisae* sanget.*Kategorisae* sanget nedahaken bilih *kualitas media*menika sampunsae sanget dipunpirsani

saking perangan *kelayakan isi*, perangan *kelayakan penyajian*, saha perangan basa wontening salebeting *media* menika. Awit saking menika *media* pasinaon Padhajayanya ingkang kadamel menika sampun trep tumrap siswa SMP kelas VIII.

Validasi dening dosen *ahli media* ingkang dipuntindakaken tumrap *media* pasinaon menika nggadhahi ancas paring pambiji saha pamrayogi tumrap *kualitas tampilan* saking *media* pasinaon. *Validasi* menika dipuntindakaken mawi cara nyaosaken *media pasinaon aksara Jawa Padhajayanya* supados dipunpirsani saha dipunevaluasi dening dosen *ahli media* mbok menawi taksih wonten babagan ingkang taksih kirang trep saha nyaosaken lembar *angket evaluasi* ingkang sampun kaandharaken perangan-perangan ingkang kedah dipunbiji. Pamrayogi saking dosen *ahli media* dipunginakaken minangka dhasar kangge ndandosi utawi *revisi media* satemah saged ngasilaken *produk media* ingkang nggadhahi *kualitas* ingkang sae.

Validasi dening dosen *ahli media* menika dipuntindakaken ngantos *media* pasinaon kasebat sampun layak dipun*uji coba* dhateng siswa SMP kelas VIII. *Validasi* dening dosen *ahli media* menika kalampahan kanthi kalih tahap. *Validasi* ingkang katindakaken dening dosen *ahli media* dipunperang dados kalih perangan pambiji inggih menika perangan tampilan ingkang kaperang dados 8 *indikator* pambiji, saha *indikator* saking perangan *pemrograman* wonten 9 *indikator*.

Asiling *validasi* dening dosen *ahli materi* menika sadayanipun pikantuk *presentase rata-rata*

84,44% ingkang kagolong *kategorisae* sanget. *Kategorisae* sanget menika nedahaken bilih *kualitas media* menika sampun sae dipunpirsani saking perangan *tampilan saha pemrograman* wontening salebeting *media* Padhajayanya menika saha *media* menika sampun trep minangka sarana pasinaon kangge siswa SMP kelas VIII.

Pambiji *kualitas media* pasinaon ingkang dipuntindakaken dening guru Basa Jawi saperlu kangge ngukur tataraning *kualitas media* pasinaon saking perangan leresipun *konsep* saha *kompetensi* sarta perangan *kualitas tampilan*. Pambiji *kualitas media* pasinaon dening guru Basa Jawi dipuntindakaken sasampunipun *validasi* dening dosen *ahli materi* saha dosen *ahli media*, ingkang salajengipun pikantuk pasarujukan kangge nindakaken *uji coba media* wonten sekolah. Pambiji *kualitas media* pasinaon menika katindakaken dening ibu Suwarni, S.Pd minangka guru mata pelajaran Basa Jawi wonten ing SMP N 3 Sentolo.

Guru paring pambiji nalika *uji coba media* dipuntindakaken. Pambiji dening guru basa Jawi dipuntindakaken sesarengan kaliyan *uji coba media* dening siswa kelas VIII. Guru saged mirsani kanthi langsung kados pundi anggenipun migunakaken *media* pasinaon menika wonten ing *proses* piwulangan. Guru basa Jawi menika paring biji *media* saking kalih perangan inggih menika perangan leresipun *konsep* saha *kompetensi* sarta *kualitas tampilan*

Asiling pambiji saking guru basa Jawi pikantuk *presentase* rata-rata 93,00% ingkang kagolong sae sanget. Menika nedahaken bilih

media ingkang kadamel menika sampun sae perangan leresipun *konsep* saha *kompetensi* sarta *kualitas tampilan*ipun. Awit saking menika *media pasinaon* Padhajayanya menika sampun *layak* dipunginakaken minangka *media pasinaon* ing salebeting piwulangan ing SMP mliginipun kelas VIII.

Uji coba Uji coba media pasinaon aksara Jawa *Padhajayanya* menika dipuntindakaken saksampunipun *validasi* saking dosen *ahli materi* saha dosen *ahli media* sarta sampun dipunsarujuki bilih *media pasinaon* menika sampun layak dipun*uji coba* wonten sekolah. *Uji coba* menika dipuntindakaken kangge mangertosi kados pundi pamanggih siswa babagan *kualitas media pasinaon* aksara Jawa *Padhajayanya* ingkang dipundamel menika. Salajengipun dipuntindakaken *evaluasi kualitas media* dening siswa SMP N 3 Sentolo kelas VIII-F ingkang cacahipun 27 siswa.

Asiling pambiji saking siswa tumrap *kualitas media* pikantuk *presentase* rata-rata 84,20% ingkang kagolong sarujuk sanget. Menika nedahaken *media pasinaon* Padhajayanya menika saged narik kawigatosan siswa saha saged nambahi gregetipun siswa anggenipun sinau.

Saking andharan ngengingi *kualitas media pasinaon* Padhajayanya ing nginggil, asil pambiji saking dosen *ahli materi*, dosen *ahli media*, guru basa Jawi, saha saking siswa pikantuk *presentase* rata-rata 89,09% ingkang kagolong sae sanget. Pambiji menika nedahaken bilih *media* Padhajayanya ingkang kadamel menika sampun *layak* dipunginakaken minangka sarana pasinaon

ing piwulangan SMP kelas VIII. kajawi saking menika, *media pasinaon* menika saged narik kawigatosanipun siswa anggenipun nampi seserepan babagan *materi* aksara Jawa.

Tingkat keefektifan media pasinaon Padhajayanya dipuntingali saking asiling *evaluasi* siswa ingkang wonten ing *menu* “gladhen”. Adhedhasar asiling *evaluasi* siswa, nedahaken bilih 81,48% siswa saged nggayuh KKM ingkang sampun dipuntemtokaken dening sekolah. Awit saking menika nedahaken bilih *media* Padhajayanya menika saged nggampilaken siswa anggenipun nampi seserepan babagan piwulangan *materi* aksara Jawa, satemah asil saking piwulangan menika saged mujudaken asil ingkang sae saha saged nggayuh KKM ingkang sampun dipuntemtokaken.

PANUTUP

Panaliten menika kalebet ing jinis panaliten *Research and Development (R&D)*. Adhedhasar asiling panaliten saha pirembaran saged dipunpendhet dudutan:

1. Cara anggenipun damel *media pasinaon* Padhajayanya kanthi *program Construct 2* ing panaliten menika wonten 5 tataran, inggih menika tataran *analisis*, tataran *desain media*, tataran damel *media*, tataran *validasi* saha *ujicoba*, saha tataran *revisi* saha damel *produk* ingkang pungkasan.
2. *Kualitas media pasinaon* Padhajayanya kanti *program Construct 2* dipuntindakaken kanthi *validasi* dening dosen *ahli materi* saha dosen

ahli media. Biji kualitas *media* saking dosen *ahli materi* pikantuk *presentase* 93,33% ingkang kagolong sae sanget. Biji kualitas *media* saking dosen *ahli media* pikantuk *presentase* 84,44% ingkang kagolong sae.

3. Pamanggih guru tumrap *kualitas media* pasinaonPadhajayanya pikantuk *presentase* 93,00% ingkang kagolong sae sanget. Lajeng biji saking *angket* pamanggih siswa tumrap *media* pasinaonPadhajayanya pikantuk *presentase* 84,20% ingkang kagolong sarujuk sanget.

Adhedhasar andharanwonten ing nginggil, nedahaken bilih *media* pasinaonPadhajayanya kanthi *program Construct 2* ingkang kadamel menika pikantuk pamanggih sae sanget saha *layak* dipunginakaken minangka sarana pasinaon kangge *materi* aksara Jawa tumrap siswa SMP kelas VIII.

Media pasinaonPadhajayanya ingkang kadamel menika adhedhasar saking asiling *validasi* dening dosen *ahli materi*, dosen *ahli media*, guru basa Jawi, sarta pamanggih siswa kelas VIII, pikantuk biji ingkang kagolong sae sanget. *Media* pasinaonPadhajayanya menika saged dipunginakaken wonten ing *proses* piwulangan kanthi piyambak-piyambak dening siswa utawi sesarengan kanthi migunakaken *LCD (Liquid Crystal Display)*.

KAPUSTAKAN

- Borg, W. R. & Gall, M. D. 1983. *Educational Research: an Introduction 4th edition*. New York: Longman Inc.
- Danim, Sadarwan. 1995. *Media Komunikasi Pendidikan: Pelayanan Profesional Pembelajaran dan Mutu Hasil Belajar*. Jakarta: Bumi Aksara.
- Dinas Pendidikan. 2013. *Kurikulum Muatan Lokal Standar Kompetensi Mata Pelajaran Bahasa, Sastra, dan Budaya Jawa*. Yogyakarta: Dinas Pendidikan.
- Muhammad, K.H. 2013. "Mudahnya Membuat Game HTML 5 Dengan Construct 2". <http://mkhuda.com/html5/mudahnya-membuat-game-html5-dengan-construct-2/>. Diunduh pada tanggal 23 September 2014.
- Latuheru, John D. 1988. *Media Pembelajaran: dalam Proses Belajar-Mengajar Masa Kini*. Jakarta: Departemen Pendidikan dan Kebudayaan
- Surono. 1983. "Pelestarian Naskah Lama dan Penyebarannya: Catatan Ringkas tentang Transliterasi, Terjemahan, dan Saduran". *Makalah Seminar, Jurusan Sastra Indonesia, Fakultas Sastra Universitas Gadjah Mada Yogyakarta*.
- Widyastuti, Sri Harti dan Nurhidayati. 2010. *Pengembangan Media Pembelajaran Bahasa Jawa*. Fakultas Bahasa dan Seni Universitas Negeri Yogyakarta.